

Naslov članka/Article:

Zavedanje pomena nasprotja interesov v šolskem prostoru

Awareness of the Importance of Conflicts of Interest in the School Environment

Avtor/Author:

Katja Mihelič Sušnik, dr. Simon Slokan

CC licenca



Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav



Vodenje v vzgoji in izobraževanju 55 št. 2/2023, letnik 21

ISSN 1581-8225 (tiskana izdaja)

ISSN 2630-421x (spletna izdaja)

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2023

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vodenje-v-vzgoji-in-izobrazevanju/>

Zavedanje pomena nasprotja interesov v šolskem prostoru

O avtorjih

Katja Mihelič Sušnik je vodja Službe za nadzor na Komisiji za preprečevanje korupcije.
katja.mihelic-susnik@kpk-rs.si

dr. Simon Slokan je glavni inšpektor Inšpektorata RS za šolstvo.
simon.slokan@gov.si

Povzetek

Zavedanje pomena razvoja in kakovosti šolskega prostora je nesporno povezano z vidikom družbene odgovornosti in integritete. V šolskem prostoru pa še zmeraj pre pogosto pozabljamo na enega izmed ključnih dejavnikov, ki lahko negativno vpliva na temeljna koncepta sodobnega delovanja organizacij – in sicer na pomen zavedanja nasprotja interesov. V članku tako predstavljamo normativni okvir in dejansko ugotovljene nepravilnosti s strani Komisije za preprečevanje korupcije in Inšpektorata RS za šolstvo, pri čemer v zaključku podajamo smernice za zakonito, strokovno in učinkovito dnevno ravnanje, ki ne bo v nasprotju z zakonodajo ali etičnimi normami.

Ključne besede: vzgojno-izobraževalni zavodi | družbena odgovornost | nasprotje interesov in integriteta

Awareness of the Importance of Conflicts of Interest in the School Environment

Katja Mihelič Sušnik, Corruption Prevention Commission, and Simon Slokan, PhD, Education Inspectorate of the Republic of Slovenia

Abstract

Awareness of the importance of the development and quality of the school environment is undeniably linked to social responsibility and integrity. However, one of the key factors that can have a negative impact on the fundamental concepts of modern organisational functioning is still too often overlooked in school environment, namely, the importance of being aware of conflicts of interest. The article therefore presents the normative framework and the actual irregularities identified by the Corruption Prevention Commission and the Education Inspectorate, concluding with guidelines for legal, professional and effective day-to-day conduct that does not contradict the law or the ethical norms.

Keywords: *educational institutions | social responsibility | conflict of interest and integrity*

1. Uvod

Koncept omenjenega članka je dejansko nadaljevanje aktivnosti Komisije za preprečevanje korupcije (Komisija) in Inšpektorata Republike Slovenije za šolstvo (IRSŠol) v okviru opolnomočenja šolskega prostora o pomenu družbene odgovornosti šolskega sistema, ki ga formalno določa 2. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI).¹ Zavedanje pomena družbene odgovornosti in koncepti le-te so pomembni za nemoten razvoj šolskega prostora, istočasno pa pomenijo kakovost in učinkovitost sistema ter najvišjo stopnjo profesionalizma, ki so temelj zavedanja neprimer- nih ravnanj oziroma ravnanj, ki lahko pomenijo tudi nasprotje interesov.

Slokan (2022) poudarja pomen družbene odgovornosti in profesionalizma kot temeljnih elementov za razvoj odličnega šolskega sistema, pri tem pa je treba dodati, da brez zavedanja pomena konflikta interesov, izločanja iz odlo- čanja v postopkih, ko je to obvezno, ne moremo govoriti o odličnosti sistema.

Glede na navedeno ponovno poudarjamo, da je v današnjem kompleksnem družbenem okolju vse pomembnejša integriteta vodij, in sicer kot pristna volja oziroma želja upoštevati celostno vlogo lastnega podjetja ali organiza- cije v okolju, kjer posluje. Etično ravnanje vodij torej postaja konkurenčna prednost za vse več podjetij oz. organizacij, pri čemer raziskovalci ugotav- ljajo pozitivno korelacijo med družbeno odgovornim ravnanjem vodij ter njihovim etičnim vodenjem (De Hoogh in Den Hartog 2008; Šumi 2013; Slokan 2020).

Tako v omenjenem članku predstavljamo normativno ureditev, ki ureja raz- lične odnose in razmerja v okviru nasprotja interesov, pri čemer se osredoto- čamo na pojavne oblike v šolskem prostoru. V nadaljevanju pa nato pred- stavimo ugotovitve Komisije in IRSŠol predvsem z vidika opolnomočenja deležnikov z ravnanji, ki lahko privedejo do nesprejemljivosti, istočasno pa so podani napotki, kje se lahko kot sistem in družba izboljšamo.

2. Normativna ureditev nasprotja interesov

Dolžnost izogibanja nasprotju interesov oziroma omejevanje nasprotja in- teresov pri izvajanju javnih nalog je eden ključnih stebrov delovanja pravne

1 Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJE, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj, 123/21, 207/21, 105/22, 141/22 in 158/22.

države, zaupanja v demokratične institucije, transparentnosti, enakopravnosti in objektivnosti odločanja v javnih zadevah ter razpolaganja z javnimi sredstvi. Zato je pomembno, da uradne osebe prepoznajo okoliščine (videza) nasprotja interesov in dosledno upoštevajo dolžnost izogibanja nasprotju interesov v skladu z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK).²

Celoten zakon je osredotočen na javni sektor in ravnanje uradnih oseb (med katere med drugimi spadajo poslovodne osebe, člani sveta in javni uslužbeni vzgojno-izobraževalnih zavodov), kar pomeni, da v primeru dokazanega nasprotja interesov Komisija na eni strani ugotovi kršitev dolžnega ravnanja uradne osebe, na drugi strani pa dokaže materialno ali nematerialno korist (običajno korist obsega oboje) osebe, s katero ima oziroma je imela uradna oseba osebni, politični ali poslovni stik. Če Komisija ugotovi, da je uradna oseba pri svojem ravnanju, kjer se je znašla v nasprotju interesov, tudi sama prejela materialno ali nematerialno korist, pa takšno ravnanje že lahko predstavlja korupcijo oziroma sum kaznivega dejanja, ki ga Komisija naznani organom preiskovanja oziroma pregona. Dokazano nasprotje interesov je tako največkrat le še korak do korupcije, zato je preprečevanje in odpravljanje nasprotja interesov ključno in temeljno pri krepitevi pravne države.

Pomembno je tako dejansko nasprotje interesov kot tudi »zgolj« vidz nasprotja interesov, treba pa je poudariti, da javnost, pa tudi zakonske določbe, v bistvenem obojega ne razlikujejo. Če že, javnost okoliščine nasprotja interesov dojema bistveno širše, kot jih opredeljuje zakon. V primeru dejanskega nasprotja interesov gre za neposredno zlorabo javne funkcije oziroma službe v nasprotju z njenim namenom, in sicer za zasebne interese oziroma nedovoljeno uporabo javne funkcije za dajanje neupravičene koristi z uradno osebo povezani osebi ob neenakopravnem obravnavanju drugih. Po drugi strani pa že videz nasprotja interesov, ki ne pomeni nujno vsebinske nepravilnosti ali nezakovitosti, pomembno ogroža javno zaupanje v pravilno, zakonito, transparentno in objektivno izvajanje javne funkcije ali službe, s tem pa zmanjšuje integriteto in verodostojnost tako samega subjekta javnega sektorja kot posamezne funkcije ali službe. Navedeno jasno kaže na pomembnost zavedanja pravilnega in primernega ravnanja v primerih, ko bi bila objektivnost in nepristranskost ravnanja uradne osebe postavljena pod vprašaj, pri čemer pomemben vidik predstavlja tudi zgled, ki ga z ustreznim ravnanjem uradna oseba postavlja v svojem delovnem okolju ter širši družbi.

2 Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo, 158/20, 3/22 in 16/23.

Javni vzgojno-izobraževalni zavodi spadajo med subjekte javnega sektorja, so pomemben del učenja in osebnostne rasti posameznikov ter postavljanja zgleда tudi na področju, ki ni nujno povezano zgolj z vsebino učnih načrtov. Javni vzgojno-izobraževalni zavodi morajo delovati v javnem interesu, za zasebne interese posameznikov pri izvajanju nalog ne sme biti prostora. Člani svetov, poslovodne osebe in uslužbenci javnih zavodov pa morajo svoje naloge opravljati nepristransko in objektivno ter pri njihovem izvajanju slediti javnemu interesu in namenu zavoda, v katerem delujejo. Do nasprotja interesov namreč vedno prihaja takrat, ko se namesto uresničevanja javnega interesa zasleduje zasebni interes posameznikov ali organizacij.

Med postopki, ki so v okviru javno-izobraževalnih zavodov najbolj izpostavljeni tveganjem za nastanek kršitev nasprotja interesov, so postopek imenovanja ravnatelja in postopki zaposlovanj – v tem okviru pa tako Komisija kot tudi IRŠol najpogosteje ugotovita kršitve le-tega, kar je tudi razvidno iz letnih poročil obeh organov. V primeru prvih se v nasprotju interesov največkrat znajdejo člani sveta javnega zavoda, aktualni ravnatelji in zaposleni v javnem zavodu, ki v postopku imenovanja ravnatelja kandidirajo sami ali pa v postopku kandidira njihov družinski član ali oseba, s katero imajo izkazane intenzivne osebne, poslovne ali politične stike.

Aktualni ravnatelji in zaposleni v javnem zavodu se v nasprotju interesov tako lahko znajdejo v fazi postopka, ki se nanaša na pridobivanje mnenja učiteljskega zbora ter glasovanja v tej fazi postopka. Če so namreč kandidati za ravnatelja oni sami, morajo v skladu z določbami ZIntPK o tem obvestiti predstojnika in se izločiti iz postopka – kar pomeni, da ne prevzamejo glasovnice in ne glasujejo, hkrati niti ne razpravljajo. Medtem ko pristojnost aktualnega ravnatelja, da skliče učiteljski zbor za namen podaje mnenja h kandidatom za ravnatelja, ne glede na to, da je sam med kandidati, ne pomeni okoliščin nasprotja interesov, zato sklic lahko opravi.

Člani sveta javnega zavoda se v okoliščinah nasprotja interesov v fazi postopka največkrat znajdejo, ko na seji obravnavajo točko glede kandidatov za ravnatelje, pa so sami med kandidati ali pa so kandidati njihovi družinski člani. Pri tem je treba poudariti, da je trenutek izločitve iz postopka za člana sveta javnega zavoda, ki je tudi kandidat za ravnatelja, takrat, ko se prijavi na razpis in mora o tem seznaniti predstojnika (predsedujočega svetu) ali druge člane sveta zavoda, saj gre v tem primeru za kolektivni organ. Neprimerno je namreč, da bi se kot član sveta zavoda seznanil z vlogami drugih kandidatov ter bil s tem postavljen v privilegiran položaj.

Uradna oseba je torej tista, ki izvaja javne naloge v okviru postopkov imenovanj ali zaposlovanj ter mora biti pri tem pozorna na okoliščine nasprotja interesov ter v primeru, ko se te pojavijo, ravnati v skladu z že omenjenimi pravili. Niso pa okoliščine nasprotja interesov tiste, ki kandidatom (npr. uradnim osebam samim, njihovim družinskim članom), zaradi katerih bi se uradne osebe znašle v nasprotju interesov, kakorkoli prepoveduje kandidiranje v teh postopkih. Je pa res, da zgolj izločitev uradne osebe, ki je posledica okoliščin nasprotja interesov pri posameznem kandidatu, še ne pomeni in zagotavlja pravilnosti in zakonitosti celotnega postopka imenovanja ali zaposlovanja, saj mora ta v osnovi potekati po postavljenih kriterijih, normah in pravilih z namenom izbire strokovno najbolj usposobljenega kandidata. Zato se nemalokrat zgodi, da se oseba, ki se je znašla v okoliščinah nasprotja interesov, iz postopka sicer ustrezno izloči, pa je v postopku imenovanja ali zaposlovanja (med mnogimi kandidati) izbran kandidat, ki je na primer njen družinski član. Posebno pozornost je po izkušnjah Komisije zato v postopkih imenovanj in zaposlovanj treba nameniti tudi ustreznemu upravljanju kakršnegakoli vplivanja oseb na izbiro kandidatov v teh postopkih.

3. Ugotovitve Komisije za preprečevanje korupcije

Komisija je pri svojem delu zaznala naslednje primere, ko so se člani sveta javnega zavoda znašli v okoliščinah nasprotja interesov:

- svet šole je s tajnim glasovanjem izpeljal izbiro kandidata za delovno mesto ravnatelja, za katerega je glasoval tudi član sveta šole kot predstavnik staršev, ki je bil tudi sam kandidat za ravnatelja;
- član sveta javnega zavoda, ki nastopa kot kandidat za ravnatelja/direktorja, na svetu javnega zavoda glasuje o samem sebi;
- član sveta javnega zavoda je na svetu javnega zavoda glasoval za kandidata za ravnatelja, pri čemer je član sveta javnega zavoda v preteklosti poslovno sodeloval (prek svojega podjetja) z javnim zavodom, ko je bil ta isti kandidat za ravnatelja poslovodna oseba tega javnega zavoda;
- žena učitelja na osnovni šoli je predstavnica staršev v svetu javnega zavoda te iste osnovne šole in je odločala o zadevi, ki se nanaša konkretno na njenega zakonca, na primer v zvezi z obravnavo pritožbe staršev v zvezi z vzgojno-izobraževalnim delom;
- javni zavod posluje s podjetjem, s katerim posluje tudi član sveta javnega zavoda, pri čemer član sveta javnega zavoda sodeluje pri postopkih odlo-

čanja sveta javnega zavoda v zadevah, ki se nanašajo na subjekt, s katerim je poslovno povezan;

- v postopku imenovanja v. d. direktorja zavoda je član sveta javnega zavoda na seji sveta javnega zavoda glasoval o sebi kot o predlaganem v. d. direktorja;
- član sveta javnega zavoda je na seji sveta javnega zavoda sodeloval pri razpravi in glasovanju o imenovanju novega direktorja oziroma vršilca dolžnosti, s katerim je imel kot fizična oseba (s svojim podjetjem) pred tem poslovne stike;
- direktor javnega zdravstvenega zavoda, ki je obenem tudi vodja finančno-računovodske službe istega zavoda, opravlja prek svojega podjetja še svetovalno delo in revizije za druge javne zavode (direktor ima med drugim tudi licenco pooblaščenega državnega revizorja) in je kot zakoniti zastopnik javnega zavoda podpisal pogodbo o sodelovanju s svojim podjetjem.

Na drugi strani pa se v okoliščinah nasprotja interesov večkrat lahko znajdejo tudi poslovodne osebe javnih zavodov – ravnatelj ali v. d. ravnatelj, ki v primeru obstoja okoliščin nasprotja interesov o teh obvestijo predsednika sveta javnega zavoda.

Tipični primeri, ko se poslovodna oseba javnega zavoda znajde v okoliščinah nasprotja interesov, so poleg že uvodoma navedenega naslednji:

- na razpis za delovno mesto na osnovni šoli, kjer oseba opravlja funkcijo ravnatelja, se prijavi dekle ravnateljevega sina (s sinom in njegovim dekletom se ravnatelj pogosto srečuje), ravnatelj v postopku izbire ne sodeluje, vendar pa na koncu podpiše pogodbo o zaposlitvi s to osebo;
- ravnatelj sicer ni sodeloval pri konkretnem postopku zbiranja ponudb, bil pa je podpisnik same pogodbe z družbo, katere lastnica in direktorica je njegova partnerka, prokurist pa njegov sin, ravnatelj je bil tudi določen za skrbnika pogodbe in kot takšen tudi odgovoren za nadzor nad njenim izvajanjem;
- ravnatelj je sodeloval v zaposlitvenem postopku pri izbiri kandidata za zaposlitev, pri čemer je bila v obeh zaposlitvenih postopkih prijavljena zgolj ena kandidatka, ki je hkrati njegova nečakinja;
- ravnatelj javnega zavoda (vrtca) je vodil in odločal v postopku izbire kandidata za prosto delovno mesto, pri čemer je bila izbrana kandidatka za prosto delovno mesto vzgojitelja njegova družinska članica – hči.

Poleg članov svetov in ravnateljev javno-izobraževalnih zavodov se lahko v okoliščinah nasprotja interesov pri svojem delu znajdejo tudi javni uslužbeneci kot drugi zaposleni v javnih zavodih. Ti o obstoju takšnih okoliščin obvestijo poslovodno osebo javnega zavoda oziroma neposredno nadrejenega.

Primeri, ko se drugi zaposleni v javnem zavodu znajdejo v okoliščinah nasprotja interesov, so lahko naslednji:

- v javnem zavodu opravlja počitniško delo (npr. pomoč pri organizaciji in izvedbi poletnega festivala) družinski član javnega uslužbenca in v fazi izbire kandidata za počitniško delo odloča ta javni uslužbenec;
- člani razpisne komisije, ki so vodili postopek oddaje javnih prostorov, so hkrati v vlogi člana razpisne komisije in člana organizacije y, ki kandidira za pridobitev prostorov, ter so odločali v postopku oddaje poslovnih prostorov v delu, ki se nanaša na organizacijo, v kateri so člani komisije zaposleni;
- oseba je redno zaposlena kot učitelj športne vzgoje v osnovni šoli ter hkrati tudi predsednik in odgovorni član športnega društva, ki se ukvarja z vzgojo in izobraževanjem otrok in mladine na športnem področju; športno društvo sodeluje z matično šolo in ji zaračuna storitve po tržni ceni, pri čemer javni uslužbenec sodeluje v postopku izbora ponudnika storitev;
- javni uslužbenec je na razpisu, na katerega se je tudi sam prijavil in bil izbran, nastopal kot kontaktna oseba;
- javni uslužbenec javnega zavoda, ki je hkrati član sveta zavoda, je kot skrbnik podjemne pogodbe podpisal obračunski list (iz naslova podjemne pogodbe) za osebo, s katero ima osebne stike, ter je kot član sveta glasoval in podpisal sklep o imenovanju v. d. direktorja, s katerim je imel oziroma ima poslovne stike;
- javni uslužbenec, zadolžen za nabavo – v tej vlogi je (med drugim) določal lastnosti in kakovost predmeta nabave, odločal o ustreznosti in izbiri prispelih ponudb – je na strani javnega zavoda sodeloval v postopkih poslovanja javnega zavoda s poslovnim subjektom, katerega zakoniti zastopnik in 100-odstotni lastnik je njegov družinski član (npr. sin);
- javni uslužbenec zavoda je dvakrat potrdil opravljeno delo poslovnemu subjektu ter s tem (posredno) omogočil pridobitev finančnih sredstev in premoženjsko korist zakonitemu zastopniku poslovnega subjekta – svojemu sinu;
- javni uslužbenec je glasoval na seji učiteljskega zbora o oblikovanju pozitivnega mnenja o kandidatih za ravnatelja, pri čemer je bil kandidat on sam;

- predavatelj višje strokovne šole je kot član predavateljskega zbora sodeloval (prevzel in oddal glasovnico) na tajnem glasovanju predavateljskega zbora o kandidatih za delovno mesto ravnatelja višje strokovne šole, pri čemer je bil kandidat za ravnatelja on sam;
- zaposleni v javnem zavodu ima popoldanski s. p., katerega dejavnost je tudi pisanje in izdaja knjig, knjigo, ki jo je zaposleni napisal in izdal, bi sedaj želel prodati javnemu zavodu, v katerem je zaposlen, pri čemer o izbiri knjig kot knjižničar odloča prav on.

Za uradne osebe, ki jim je kršitev nasprotja interesov dokazana, zakon predpisuje prekrškovno sankcijo. To pomeni, da Komisija v primeru kršitev izvede prekrškovni postopek, v katerem pooblaščenca uradna oseba kršitelju lahko izreče globo v razponu med 400 in 1200 evrov. Sankcijo v primeru zaznanih kršitev zakonskih določb o nasprotju interesov v primerih, ki jih navaja ZIntPK, lahko predstavlja tudi javna objava ugotovitev o konkretnem primeru, s čimer se z ravnanji konkretne osebe seznanijo tudi širša javnost. Komisija lahko z ugotovitvami seznanijo tudi nadzorni organ subjekta, v okviru katerega deluje uradna oseba, in ga pozove k ukrepanju.

Ne glede na sankcije, ki jih za dokazane kršitve določijo o nasprotju interesov predvideva zakon, pa so odziv in nadaljnja ravnanja uradne osebe tista, ki kažejo na njeno osebno integriteto ter zgled, ki ga v okolju svojega delovanja postavlja sodelavcem, učencem in širši družbi.

4. Ugotovitve Inšpektorat RS za šolstvo (IRSŠol)

IRSŠol na podlagi 2. člena Zakona o šolski inšpekciji (ZSolI)³ izvaja inšpekcijski nadzor nad subjekti, ki izvajajo javno veljavne programe vzgoje in izobraževanja v Sloveniji. Pri čemer ZOFVI v 136. členu določa, da nadzor nad izvajanjem določb omenjenega zakona izvaja inšpektor, pristojen za šolstvo – posledično pa to pomeni, da določbe, ki urejajo sestavo svetov zavoda, članstvo, organizacijo zavodov itd. (določbe IX. poglavja ZOFVI), nadzorstveno pregleduje tudi IRSŠol. To pa je dejansko tudi edino področje v nadzorstveni vlogi IRSŠol, kjer lahko zaznavamo nasprotje interesov. Dejstvo je, da so druga področja (javna naročila, zaposlovanje ...) v nadzorstveni vlogi drugih pristojnih inšpekcij.

3 Uradni list RS, št. 114/05.

Ob tem je treba poudariti, da so nadzori nad postopki sestave različnih organov, kot tudi postopki imenovanja, nadzorstveno zelo zahtevni in dolgotrajni, saj je dejansko treba pogledati različno listinsko dokumentacijo, ki pa je glede na vrsto zavoda tudi različna, kot so različni tudi pogoji za zasedbo delovnega mesta ravnatelja.

V tabeli 1 bomo prikazali število postopkov v okviru sestava organov oziroma postopkov imenovanja s prikazom deleža sumov ugotovljenih kršitev.

Tabela 1: Število postopkov in delež ugotovljenih kršitev

LETO	ŠTEVILO POSTOPKOV	DELEŽ UGOTOVLJENIH KRŠITEV
2020	31	29 %
2021	24	29,2 %
2022	44	27,3 %

Vir: Letna poročila IRSSol 2020, 2021 in 2022; dostopno na <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-solstvo/>, 10. 5. 2023.

Iz zgornje tabele je razvidno, da je bilo največ postopkov leta 2022, razlog pa nedvomno izhaja iz dejstva, da je bilo v zadnjem obdobju večje število menjav ravnateljev. Spodbuden pa je podatek, da je kljub večjemu številu delež ugotovljenih kršitev manjši.

Najpogostejši primeri, ki so bili ugotovljeni v inšpekcijskem postopku in v nadaljevanju odstopljeni Komisiji, so:

- v fazi tajnega glasovanja učiteljskega zbora o prijavljenih kandidatih za delovno mesto ravnatelja je glasoval tudi kandidat za ravnatelja;
- v fazi tajnega glasovanja učiteljskega zbora o prijavljenih kandidatih za delovno mesto ravnatelja sta glasovali tudi obe notranji kandidatki;
- strokovni delavci so na predstavitev kandidatov za ravnatelja povabili samo notranjo kandidatko;
- v fazi izbire ravnateljice je glasovala oseba, ki ni izvoljeni član sveta šole, zato je rezultat glasovanja sveta šole o izbrani kandidatki sporen;
- predstavnica zaposlenih ni bila pravilno predlagana v svet šole, posledično je njeno članstvo nezakonito.

Na IRSSol pa velikokrat dobivamo tudi pisanja o domnevnem nepotizmu oziroma zaposlovanju sorodnikov vodstvenih delavcev šole. Ker omenjena zadeva ne spada v pristojnost inšpekcije, jo takoj odstopimo Komisiji.

5. Zaključek

Šolski prostor mora postati zgled drugim sistemom. Ravnanja in napotila so preprosta, zavedati pa se je treba pomena profesionalizma in družbene odgovornosti. Tako Komisija kot inšpektorat z namenom, da bi v praksi v čim manjši meri prihajalo do kršitev nasprotja interesov, podajamo napotila, ki jih določa tudi ZIntPK:

- vsak posameznik, ki se znajde v nasprotju interesov (torej zazna okoliščino, zaradi katere bi se v konkretnem primeru znašel v nasprotju interesov), se mora takoj pisno izločiti iz obravnave in/ali odločanja v konkretni zadevi ter o tem (o izločitvi in okoliščinah nasprotja interesov) pisno obvestiti svojega predstojnika, v primeru kolektivnega organa pa predsednika kolektivnega organa;
- vsak posameznik, ki oceni, da bi lahko njegovo sodelovanje pri obravnavi ali odločanju v konkretni zadevi v očeh zunanjega opazovalca predstavljalo, pa čeprav po njegovem neutemeljen, videz nasprotja interesov in obremenilo postopek ali odločitev z etičnimi vprašanji, se mora pisno izločiti iz dela na zadevi, te okoliščine razkriti preostalim članom in jim prepustiti odločitev o izločitvi iz odločanja, pri kateri sam ne sme sodelovati;
- izločitev iz obravnave ali odločanja v konkretnem primeru ne sme biti zgolj formalna oziroma tehnična; na osebi in drugih članih kolektivnih organov je, da z ustreznimi ukrepi (odločitvijo) – če so potrebni – zagotovijo, da je oseba tudi dejansko (in ne zgolj formalno) izločena iz odločanja oziroma možnosti vplivanja na obravnavo konkretne zadeve;
- zavedati se je treba, da je najboljši ukrep za zaščito integritete delovanja določenega javnega subjekta, funkcije ali službe proaktivna transparentnost (vnaprejšnje razkritje povezav in interesov ali njihovega videza, ki bi lahko obremenili postopek);
- oseba naj ne bo prisotna pri razpravi⁴ in/ali odločanju o svoji izločitvi, saj tako tudi zmanjša korupcijsko tveganje nedovoljenega vpliva na odločevalce.

4 Njena prisotnost pa je na primer smiselna pri morebitnem začetnem (dopolnilnem) ustnem pojasnjevanju okoliščin nasprotja interesov (pred kolegijskim organom), vendar naj ne bo prisotna pri nadaljevanju razprave in odločanju o lastni izločitvi.

Kot določajo cilji vzgoje in izobraževanja (2. člen ZOFVI) – spodbujajmo zavest o integriteti slehernega posameznika, in prepričani smo, da bomo tudi na omenjenem področju dosegli napredek.

6. Literatura

- De Hoogh, A. H. B., in D. Den Hartog. 2008. »Ethical and despotic leadership, relationships with leader's social responsibility, top management team effectiveness and subordinates' optimism: A multi-method study.« *The Leadership Quarterly* 19, 297–311.
- Letno poročilo Inšpektorata RS za šolstvo in šport za leto 2020. https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/IRSSOL/POROCILA/Letno-porocilo-IRSSS_2020.pdf.
- Letno poročilo Inšpektorata RS za šolstvo in šport za leto 2021. https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/IRSSOL/POROCILA/Letno-porocilo-IRSSS_2021.pdf.
- Letno poročilo Inšpektorata RS za šolstvo in šport za leto 2022, interni podatki.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS. 2011. *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v RS*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. http://www.belaknjiga2011.si/pdf/bela_knjiga_2011.pdf.
- Sistemsko pojasnilo Komisije o preprečevanju korupcije RS o nasprotju interesov 2022. <https://www.kpk-rs.si/kpk/wp-content/uploads/2023/02/Sistemsko-pojasnilo-o-nasprotju-interesov.pdf>.
- Slokan, S. 2020. »Družbena odgovornost Inšpektorata RS za šolstvo in šport.« V *Uporabna etika vključujočega, varnega in spodbudnega učnega okolja*, S. Slokan in drugi. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Slokan, S. 2022. »Z družbeno odgovornostjo in profesionalizmom do odličnega šolskega sistema.« *Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno izobraževalnega dela* 53 (3-4): 16-19.
- Spletna stran Inšpektorata RS za šolstvo. <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-solstvo>.
- Spletna stran Komisije za preprečevanje korupcije RS. <https://www.kpk-rs.si>.
- Šumi, R. 2013. »Vpliv integritete na uslužni stil vodenja v profitni in neprofitni organizaciji.« Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani.